

Onafhankelijk leven

Mensen met een beperking hebben het recht om zo onafhankelijk mogelijk hun eigen leven vorm te geven. Dit recht staat beschreven in artikel 19 van het VN-Verdrag. Het gaat over het gelijke recht van alle personen met een beperking om in de maatschappij te wonen en leven met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen. Dit moet leiden tot eigen regie en de mogelijkheid om werkelijk mee te doen aan de maatschappij.

'Independent living' of in het Nederlands 'onafhankelijk wonen en leven voor iedereen' is het overkoepelende thema waar alle speerpunten van het programmateam onder vallen. In vervolg op de dialoogbijeenkomsten en het paper dat hierover in 2017 is opgesteld, gaan wij in de komende jaren het onderwerp verder laden met ervaringsverhalen; hetgeen kan bijdragen aan de bewustwording van betrokken partijen.

Programmadoel: voorwaarden voor onafhankelijk leven realiseren

Het programmateam richt zich op het verbeteren en realiseren van de voorwaarden voor onafhankelijk leven.

In 2018/19 heeft Ieder(in) met de mensen om wie het gaat en partners uit het netwerk een stevige bijdrage geleverd aan het verbeteren van de voorwaarden voor onafhankelijk leven. Daar waar het zelfstendig wonen en leven nog niet goed geregeld is, helpen we het beleid te verbeteren, zowel landelijk als lokaal. Verder geven we bredere bekendheid aan het begrip onafhankelijk leven met hulp van de mensen om wie het gaat.

De randvoorwaarden voor onafhankelijk leven

De overheid is vanuit het VN-verdrag verplicht passende maatregelen te nemen zodat personen met een handicap zo onafhankelijk mogelijk kunnen leven. Artikel 19 stelt dat de overheid moet waarborgen dat mensen met een beperking:

- vrijelijk kunnen kiezen waar, met wie en hoe zij willen wonen en leven;
- de beschikking hebben over participatie-ondersteunende diensten en voorzieningen;
- net als iedereen toegang hebben tot openbare voorzieningen, vervoer en maatschappelijke diensten. Bij toegankelijkheid gaat het over fysieke toegankelijkheid, financiële toegankelijkheid en toegankelijkheid van informatie.

Vanuit het programmateam maken wij ons sterk voor een toegankelijke en inclusieve maatschappij, die wordt vormgegeven volgens de principes van *Design for all*. Design for all betekent dat er bij het ontwerpen van diensten, producten en de leefomgeving wordt uitgegaan van de menselijke diversiteit. Bruikbaarheid voor alle mensen wordt dan de norm. Overigens is dit principe ook voor de maatschappij zelf profijtelijk. Het leidt tot een veel hogere kwaliteit en bruikbaarheid van gebouwen, openbare ruimte, producten en voorzieningen en vermindert op die manier ook de behoefte aan aparte oplossingen voor mensen met een beperking.

Werkwijze

Bij ons werk gaan we uit van het - aan VN-verdrag ontleende - principe 'Nothing about us without us' of in het Nederlands: 'Niets over ons, zonder ons'. Wat wil zeggen: mensen met beperkingen worden actief betrokken bij de opstelling en uitwerking van beleid dat hun direct raakt.

- Stakeholdernetwerken

Wij nemen als programmateam actief deel aan overlegplatforms en netwerken in de

(semi-) publieke sector en het bedrijfsleven. En zijn vooral actief in netwerken en overleggen rondom wetgeving en uitvoering voor de implementatie van het VN-verdrag, toegankelijkheid, mobiliteit, wonen, financiële zelfstandigheid en de integrale uitvoeringspraktijk.

- Ieder(in) netwerk

In de uitvoering van ons beleid betrekken we de meedenkgroep mobiliteit, toegankelijkheid en wonen. Tegelijkertijd helpen we onze achterban bij hun plaatselijke lobbyactiviteiten voor inclusie. Dat doen we door onze kennis over het VN-verdrag te delen en onze praktijkervaring met lobby en public affairs. Zodat zij inclusie ook in hun eigen gemeente op de agenda krijgen.

Resultaten meten

We gaan het effect van onze activiteiten actief monitoren. Dat werpt meteen de vraag op hoe we resultaat meten. En wat we onder 'output' en 'impact' verstaan. Dat vraagt om een methodische aanpak en werkproces. In de eerste helft van 2018 willen we daar ervaring mee opdoen en verkennen wat en hoe we meten. Algemeen gezegd, willen we dat onze inspanningen leiden tot een groei van het aantal mensen uit ons netwerk dat met ervaringskennis bijdraagt aan betere voorwaarden voor onafhankelijk leven. In 2018/19 heeft Ieder(in) met de mensen om wie het gaat en partners uit het netwerk een stevige bijdrage geleverd aan het verbeteren van de voorwaarden voor onafhankelijk leven. Dat kunnen we afmeten aan nieuw- of verbeterd beleid bij onze stakeholders (landelijk en lokaal).

Voorstel urenverdeling over de speerpunten PT 24 augustus 2017

	Inzet beleid	Inzet communicatie (inclusief juridisch)	
Speerpunt 1	700	134	
Speerpunt 2	800	134	
Speerpunt 3	600	134	
Speerpunt 4	800	134	
Speerpunt 5	1100	134	
Totaal (mail 7-8 Floris)	4000	670	

NB: Kennisontwikkeling, netwerk en inspelen op actualiteiten valt in deze opzet binnen de activiteiten van de speerpunten.

Speerpunt 1: Verbeteren van uitvoeringspraktijk op gebied van eigen regie, maatwerk en inclusie

Kernboodschap	<p>De ontoegankelijkheid van de samenleving belemmert mensen met een beperking om mee te doen. Veel gemeenten leveren nog onvoldoende adequate ondersteuning en maatwerk in het 'sociaal domein'. Ook ontbreekt een integrale aanpak.</p> <p>Het is nodig dat gemeenten inclusiematregelen nemen en maatwerk gaan bieden, zodat mensen met een beperking onafhankelijk kunnen wonen en leven.</p>
Voor wie	<p>We richten ons op de lokale overheid (VNG, gemeenten, wethouders, NDSD) en landelijke overheid (VWS en BZK) en politiek. We richten ons daarnaast op het regionale en gemeentelijke niveau door toerusten en ondersteuning van lokale belangenbehartigers.</p>
Focus	<p>Het verbeteren van wet- en regelgeving en uitvoering die lokale inclusie en een integrale uitvoeringspraktijk dichterbij brengen</p> <p>De focus van dit speerpunt ligt op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitoren en het zichtbaar maken van lokale praktijk en ervaringen (lokale inclusie, sociaal domein en WMO); • Beleidsbeïnvloeding en lobby rondom beleidsvoornemens regeerakkoord en gemeenteraadsverkiezingen; • Toerusten lokale belangenbehartigers en bijdragen aan de vernieuwing van de collectieve belangenbehartiging op lokaal niveau (ism.pt Zorg en ondersteuning)
Resultaat 2018	<p>De resultaten in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgen dat bij de uitvoering van nieuw regeerakkoord de lokale uitvoeringspraktijk verder wordt verbeterd. • Bij gemeenteraadsverkiezingen: zorgen dat in collegeakkoord de belangen van mensen met een beperking goed worden behartigd.

Werkplan programma Wonen- leven

	<ul style="list-style-type: none"> • Via onder meer de koploperaanpak hebben we kennis opgebouwd van goede voorbeelden en jurisprudentie en die verspreid onder belangenbehartigers en binnen ons netwerk. • Inbreng van oa praktijkervaringen bij schaduwrapportage VN-verdrag over de lokale uitvoeringspraktijk
Resultaten 2019	<p>De resultaten in 2019 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zelfde als in 2018 maar dan met nieuwe accenten op basis van ervaringen in 2018 • Verbeteren kennisverspreiding landelijk naar lokaal en vice versa door het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze en samenwerking als vervolg op activiteiten uit AVI, PG werkt samen en Zorg Verandert. • Inbreng en betrokkenheid schaduwrapportage VN-Verdrag
Evaluatie	<p>De voortgang wordt besproken in de meedenkgroep toegankelijkheid, mobiliteit en wonen, welke minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt. Evaluatiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreken van monitor/Signaalrapportage, ervaringen van mensen en meldingen via NZN en Juiste Loket • Inbreng en impact pa/pr op landelijk en lokaal niveau • Kennisproducten en toerusten lokale partijen
Samenwerking en afstemming	<p>Wij onderhouden contact ministeries, lokale overheden, landelijke politiek, relevante netwerkpartners, stakeholders en uitvoerders.</p> <p>Afstemming met de achterban, netwerk en ervaringsdeskundigen vindt plaats via de meedenkgroep Wonen, toegankelijkheid en mobiliteit. Daarnaast worden vernieuwende werkwijzen ingezet om achterban en netwerk te betrekken.</p> <p>In de landelijke lobby werken wij samen met leden, PFN, Mind en relevante netwerkpartners. Op lokaal niveau wordt het overleg met VNG, gemeenten, wethouders en wethouders sociaal domein versterkt. Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen wij af met activiteiten van PG werkt samen, Zorg Verandert en PGO support.</p> <p>Vanuit het implementatieplan VN-verdrag werken wij binnen Alliantie VN-verdrag samen met het College Rechten van de Mens.</p>

Speerpunt 2: Verbeteren van de toegankelijkheid

Kernboodschap	<p>Mensen met een beperking komen in alledaagse activiteiten veel 'barrières' tegen. Van winkelen, reizen met het OV, website- of evenementenbezoek tot het invullen van een stembiljet.</p> <p>Het is nodig dat toegankelijkheid de norm wordt. Door uit te gaan van design for all en bij ontwerp, uitvoering en oplevering van producten,</p>
----------------------	--

Werkplan programma Wonen- leven

	voorzieningen, diensten, gebouwen en openbare ruimte mensen om wie het gaat te betrekken, wordt toegankelijkheid vanzelfsprekend.
Voor wie	We richten ons op de landelijke overheid voor wet- en regelgeving en hun voorbeeldrol, de Tweede Kamer wanneer het ambtelijk niet lukt om invloed te hebben en de gemeenten (o.m. via de VNG) voor de uitvoeringspraktijk. Daarin zoeken we per onderwerp samenwerking met de relevante stakeholders en ervaringsdeskundigen in onze achterban en netwerk.
Focus	<p>We richten ons in de landelijke lobby op het meenemen van toegankelijkheid (in brede zin) in wet- en regelgeving en in de uitvoering. De focus in dit speerpunt ligt op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Design for all (gebruikersperspectief) vanaf de start toepassen in alle ontwerptrajecten • Bouwregelgeving – bestaande en nieuwe Bbl uitbreiden met toegankelijkheidscriteria Handboek toegankelijkheid, ITS etc. • Toegankelijkheid Overheidswebsites – MijnOverheid, DigID, Belastingdienst, Omgevingsloket en andere sites moeten voldoen aan WCAG en EU Web directive en er moet altijd een vangnet zijn voor mensen die niet digitaal vaardig zijn. • Idem voor gemeentelijke informatie, websites en loketfunctie • Toegankelijk stemproces – alle stemlokalen toegankelijk, waar mogelijk digitaal stemmen mogelijk maken en de Kieswet aanpassen zodat iedereen die assistentie bij het stemmen nodig heeft dat kan krijgen.
Resultaat 2018	<ul style="list-style-type: none"> • Design for all toegepast in alle opgestarte actieplannen VN-verdrag • Handboek Toegankelijkheid is digitaal beschikbaar • In testteams overheidswebsites representatieve vertegenwoordiging van mensen met een beperking • Aandacht voor toegankelijk stemmen rond verkiezingen maart 2018, lobby aanpassing Kieswet op stoom.
Resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassing Kieswet in gang gezet • Bewustwording vergroten en knelpuntenanalyse op toegankelijkheid gemeente-informatie en loketfunctie voor niet digitaal vaardigen
Evaluatie	Voortgang bespreken in meedenkgroep die minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt. De stand van zaken toetsen we aan het principe design for all. De uitvoeringspraktijk toetsen we d.m.v. gebruikerstest: stemlokalen/websites/openbare ruimte.
Samenwerking en afstemming	In het traject rond de implementatie van het VN verdrag werken we samen met de Alliantie in Spoor 1 mee aan de actieplannen.

	<p>Bij de ondersteuning van lokale belangenbehartigers zo veel mogelijk verbinding leggen met de uitvoering van spoor 1 implementatie VN-verdrag door inzetten kennis en ervaringsdeskundigheid.</p> <p>Leden betrekken we bij het ontwikkelen volgens het design for all principe en toetsen van de resultaten. Ervaringen van mensen en verbeteropties brengen we in beeld</p>
--	--

Speerpunt 3: Verbeteren van de positie op de woningmarkt

Kernboodschap	<p>Het geringe aanbod aan geschikte, toegankelijke en betaalbare woningen/woonvormen belemmert mensen met een beperking om goed te wonen. Daarmee is het recht om zelf te kiezen waar, hoe en met wie je woont, zoals beschreven in artikel 19 van het VN verdrag, in het geding. Het is daarom nodig dat er snel een uitbreiding komt van geschikt, toegankelijk woonaanbod en dat huurstijgingen gematigd worden.</p>
Voor wie	<p>We richten ons met deze activiteit op de landelijke overheid en Tweede Kamer. Daarnaast op stakeholders, zoals Aedes, architecten en partijen in de bouw. En we richten ons op het lokale niveau door ondersteuning van lokale belangenbehartigers.</p>
Focus	<ul style="list-style-type: none"> • We richten ons in de landelijke lobby op een voor onze achterban goede uitvoering van de woon(zorg)paragraaf in het regeerakkoord. Beleid gericht op meer zelfstandig wonen moet ook werken aan randvoorwaarden, waaronder toegankelijk, geschikt en betaalbaar woonaanbod. • We richten ons daarnaast op de implementatie van het VN verdrag. Met name het Actieplan voor de bouw biedt mogelijkheden voor het verbeteren van toegankelijkheid en stimuleren van geschikt woonaanbod. Het verspreiden van normen en richtlijnen rond toegankelijkheid en aandacht voor toegankelijk bouwen in opleidingen bouwkunde zijn thema's binnen dit actieplan. • Ook het traject naar invoering van de Omgevingswet in 2019 benutten we om de uitvoering van de wet zoveel mogelijk VN-proof te maken. Dat raakt ook het lokale niveau. Op dat niveau richten we ons op het verbinden van de lokale omgevingsvisie, woonvisie en omgevingsplan met de lokale inclusie agenda.
Resultaat 2018	<p>We hebben invloed op de uitvoering van de woon(zorg)paragraaf uit het regeerakkoord en sturen zo nodig bij naar geschikt, toegankelijk woonaanbod.</p> <p>In het implementatietraject van de Omgevingswet krijgt toegankelijkheid meer nadrukkelijk (zichtbaar) een plaats.</p> <p>We hebben een visie op lokale vraagstukken rond wonen en leefomgeving in relatie tot de lokale inclusie agenda. En we hebben zicht op de ondersteuningsvraag van lokale belangenbehartigers.</p>

Resultaat 2019	<p>We zijn betrokken bij de uitvoering van de woon(zorg)paragraaf uit het regeerakkoord en sturen zo nodig bij richting geschikt, toegankelijk woonaanbod.</p> <p>In het implementatietraject van de Omgevingswet krijgt toegankelijkheid meer nadrukkelijk (zichtbaar) een plaats.</p> <p>Lokale belangenbehartigers worden op een effectieve manier ondersteund bij het beïnvloeden van het lokale woon- en omgevingsbeleid.</p>
Evaluatie	<p>De voortgang wordt besproken in de meedenkgroep toegankelijkheid, mobiliteit en wonen, die minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt.</p> <p>Inbreng pa/pr op landelijk en lokaal niveau.</p> <p>Kennisproducten en toerusten lokale partijen.</p>
Samenwerking en afstemming	<p>In de landelijke lobby werken we samen met de Woonalliantie (Woonbond, VACpunt Wonen, Vereniging Eigen Huis).</p> <p>In het traject rond het VN verdrag/ actieplan bouw werken we samen met de Alliantie voor het VN verdrag.</p> <p>Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen we af met PGWS Wonen.</p>

Speerpunt 4: Verbeteren van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid

Kernboodschap	<p>Een goede inkomenspositie met financiële zelfstandigheid is een belangrijke voorwaarde om onafhankelijk en in eigen regie te kunnen wonen en leven. Ieder(in) wil dat landelijke overheid en gemeentes inzetten op het verbeteren van de inkomenspositie van mensen met een beperking en meerkosten en stapeling van kosten worden voorkomen.</p> <p>Activiteiten zijn gericht op het verbeteren van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid van mensen met een beperking.</p>
Voor wie	<p>We richten ons op landelijke overheid (VWS, SZW en financiën) en politiek voor de verbetering van de inkomenspositie en vereenvoudiging van wet- en regelgeving en uitvoering. En we richten ons daarnaast op het regionale en gemeentelijke niveau door agendering toerusten en ondersteuning van lokale belangenbehartigers.</p>
Focus	<p>We richten ons vanuit de doelstelling van het VN Verdrag op een verbetering van wet en regelgeving en uitvoering die zorgt voor een betere inkomenspositie van mensen met een beperking, eenvoudiger regelingen, beter bereik en minder bureaucratie.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vanuit signalen en monitor beïnvloeden wij beleid landelijk en lokaal met als basis het Regeerakkoord en de lokale verkiezingen. 2. Voorlichting gericht op gerichte inzet en breder bereik van voorzieningen.
Resultaat 2018	<p>De resultaten in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landelijke monitor en ophalen signalen van NZN rondom inkomenspositie en financiële zelfstandigheid. • Beleidsbeïnvloeding regeerakkoord en gemeenteraadsverkiezingen gericht op verbetering van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid van mensen met een beperking.

	<ul style="list-style-type: none"> • Toerusten lokale belangenbehartigers met kennisproduct(en). • Er is voorlichtingsmateriaal gericht op beter bereik van bestaande regelingen.
Resultaat 2019	<p>De resultaten voor 2019 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PA/PR rondom verbetering van de inkomenspositie voor mensen met een beperking/ inbreng en betrokkenheid schaduwrapportage VN Verdrag • Lokale belangenbehartigers worden op een effectieve manier ondersteund bij het beïnvloeden van het lokale inkomensbeleid. Onderzocht wordt of aansluiting bij PG-werkt samen meerwaarde heeft. • Voorlichtingsmateriaal en verbinding met netwerkpartijen gericht op beter bereik van bestaande regelingen.
Evaluatie	<p>De voortgang wordt besproken in de meedenkgroep toegankelijkheid, mobiliteit en wonen, welke minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt.</p> <p>Evaluatiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor monitor, ervaringen van mensen en meldingen via NZN en Juiste Loket • Inbreng en impact pa/pr op landelijk en lokaal niveau • Uitbouw en versterken netwerk • Kennisproducten en toerusten lokale partijen
Samenwerking en afstemming	<p>Wij onderhouden contact ministeries, lokale overheden, politiek, relevante netwerkpartners, stakeholders en uitvoerders.</p> <p>In de landelijke lobby werken we samen met PFN en Mind en waar nuttig met de Sociale alliantie (CNV, FNV, Humanitas, Raad van Kerken)</p> <p>Vanuit het VN verdrag werken we samen met de Alliantie voor het VN verdrag en met het College rechten van de mens.</p> <p>Afstemming met de achterban, netwerk en ervaringsdeskundigen vindt plaats via de meedenkgroep Wonen, toegankelijkheid en mobiliteit.</p> <p>Daarnaast worden vernieuwende werkwijzen ingezet om achterban en netwerk te betrekken.</p> <p>Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen we af en werken wij samen met lokale partijen.</p>

Speerpunt 5: Verbeteren van de mobiliteit

Kernboodschap	<p>Iedereen moet zich zo zelfstandig mogelijk kunnen verplaatsen.</p> <p>Als je een beperking hebt, is zelfstandig reizen met het openbaar vervoer vaak een probleem. Het openbaar vervoer is op veel plekken nog niet zelfstandig toegankelijk en de bestaande aanpassingen werken niet voor iedereen. De landelijke overheid, gemeentes en vervoerders moeten samen snel maatregelen nemen die de toegankelijkheid van het openbaar vervoer verbeteren en een persoonsvolgende vervoersvoorziening voor mensen met een beperking mogelijk maken. Zodat mensen zelf kunnen</p>
----------------------	---

	kiezen hoe en waar zij reizen. Voor mensen die niet met het ov kunnen reizen, moet maatwerk beschikbaar blijven.
Voor wie	We richten ons in dit speerpunt op de landelijke en provinciale overheid, Tweede Kamer en vervoerders. En we richten ons op het lokale niveau door ondersteuning van lokale belangenbehartigers.
Focus	Focus 1: Openbaar vervoer moet toegankelijk zijn, met speciale aandacht voor bussen en treinen Focus 2: Doelgroepen vervoer moet op maat zijn Focus 3: Bevorderen samenhang doelgroepenvervoer en openbaar vervoer d.m.v. vereenvoudiging regelgeving, kwaliteitsverbetering en ontschotting
Resultaat 2018	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van het principe "design for all" is aanwezig bij overheden (opdrachtgevers) en vervoerders. Vroeg in de ontwerpfase van materieel en infrastructuur wordt rekening gehouden met toegankelijkheidseisen. • Meerdere pilots met een persoonsvolgend vervoersbudget zijn gestart en we zijn betrokken bij het toerusten van lokale belangenbehartigers. • Er is voorlichtingsmateriaal gericht op aanbestedingen doelgroepenvervoer.
Resultaat 2019	We blijven betrokken bij de uitvoering en de evaluatie van beleid dat zich richt op de verbetering van de mobiliteit voor mensen met een beperking. <ul style="list-style-type: none"> • Het meldpunt ontvangt minder klachten over ontoegankelijk OV en over het doelgroepenvervoer • Regelgeving op het gebied van doelgroepenvervoer is vereenvoudigd: onnodige (her)keuringen zijn vervallen en mensen krijgen een persoonlijk vervoersbudget.
Evaluatie	Voortgang bespreken in meedenkgroep die minimaal 3 x per jaar bij elkaar komt. Er is een overzicht van klachten over de toegankelijkheid OV en doelgroepenvervoer. Stand van zaken ontwikkeling (wetgeving) persoonsvolgend vervoersbudget en voorlichtingsmateriaal is beschikbaar.
Samenwerking en afstemming	In de lobby werken we - met onze lokale en landelijke lidorganisaties - samen met onder meer de ANBO, KBO/PCOB, Consumentenbond, ANWB en ROVER Voor de implementatie van het VN verdrag werken we daarnaast ook samen met het College Rechten van de Mens en het andere juridische organisaties. Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen we af en werken wij samen met lokale partijen.